

Skolebibliotekets rolle i de nye fagplaner:

Hvilken grundfaglighed skal skolebibliotekaren have?

v/ Janne Møller Nielsen, skolekonsulent i Aarhus Kommune

Sandbjergkonferencen 12. november 2026

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Hvor placerer du dig selv?

Lærred

Skolebibliotekar

Anden betegnelse

Læringsvejleder

Begge dele

Vend dig mod en i dit hjørne, som du ikke kender, og fortæl:

- Hvorfor står du netop her?
- Hvad siger denne betegnelse om din rolle på skolen?

Skolebibliotekets opgaver

Skolebibliotekar med kompetencer inden for **skolebiblioteksfaglige kerneopgaver**

Folkeskoleloven:

§ 19 [stk. 1 om undervisningsmidler er udeladt her]

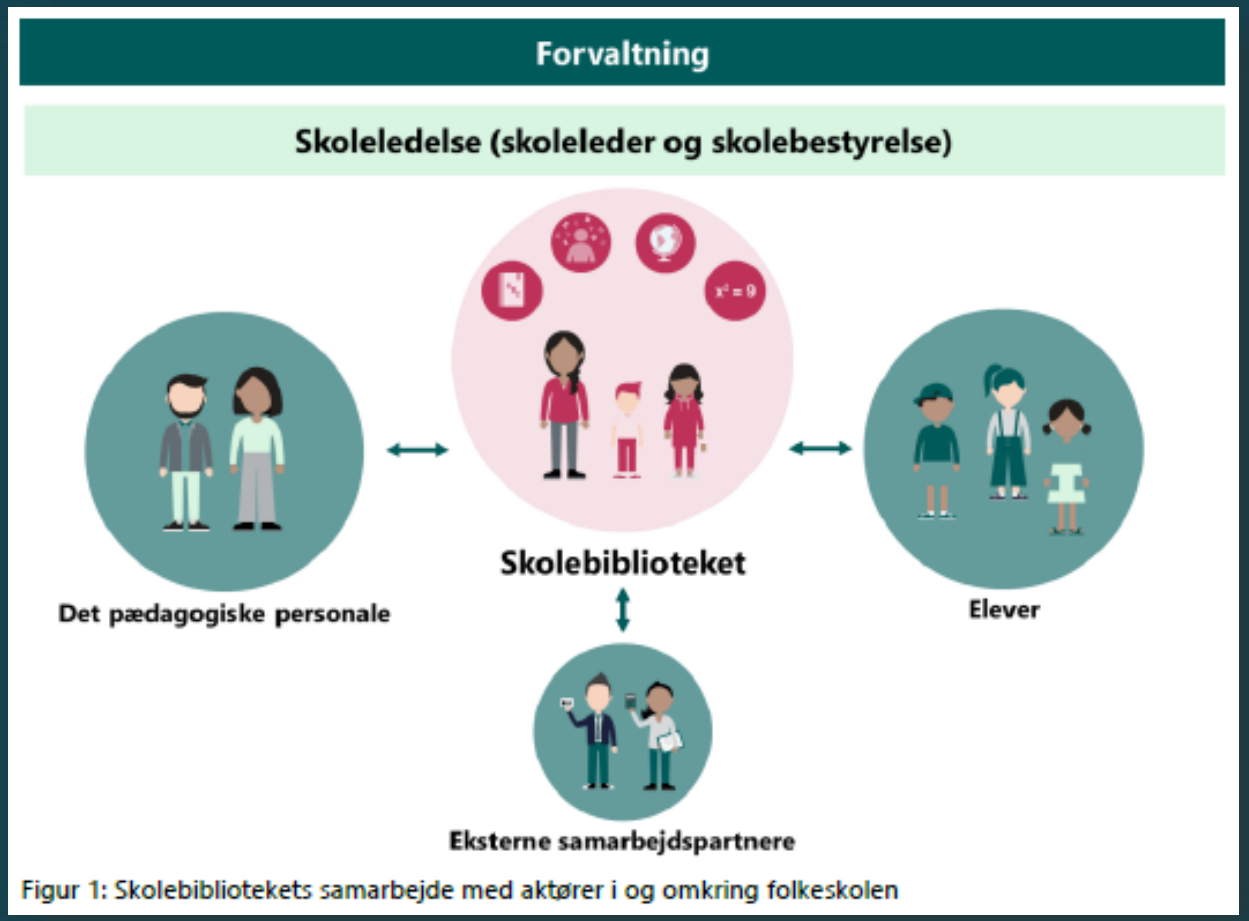
stk. 2. Ved hver skole oprettes et skolebibliotek. Skolebiblioteket stiller undervisningsmidler til rådighed for skolens undervisning, herunder fysiske bøger til brug i undervisningen og til elevernes fritidslæsning, og yder vejledning i brugen heraf. Skolebiblioteket understøtter elevernes læsning, udvikler og understøtter undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne og vejleder om kulturtilbud og litteratur. Skolebiblioteket understøtter desuden skoleudvikling og det undervisende personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen. Skolebiblioteket samarbejder med folkebiblioteket.

Lærerfaglige kompetencer forudsættes

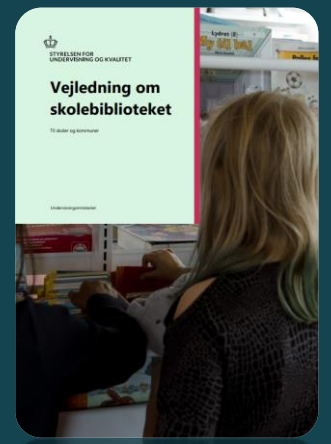
Samarbejde med folkebiblioteket er **lovbestemt**, men **ikke nærmere specificeret**

Læringsvejleder (og andre vejledere og ressourcepersoner) med **vejlednings-kompetencer**

Organisering af skolebiblioteket

Figur 1: Skolebibliotekets samarbejde med aktører i og omkring folkeskolen

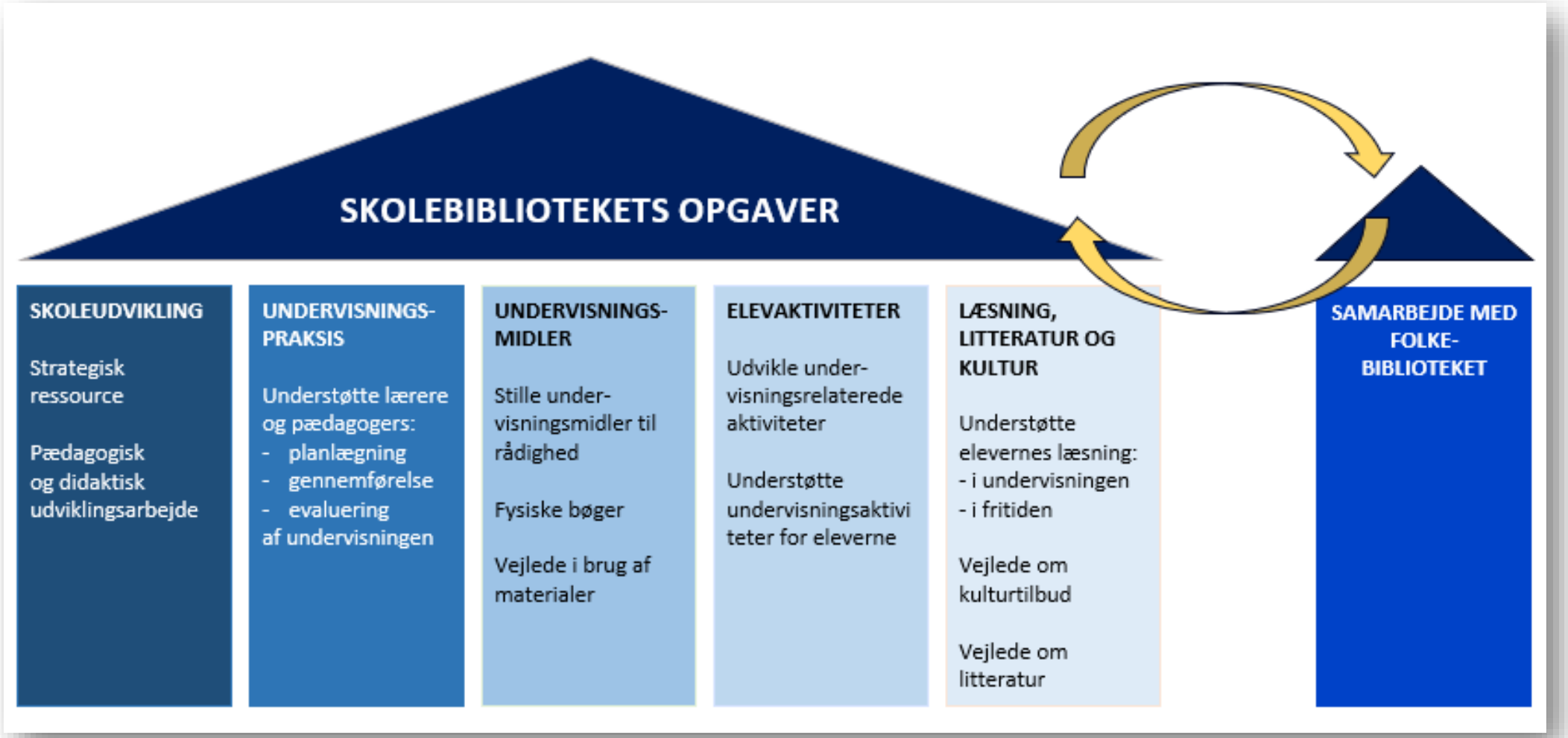

Organisering af skolebiblioteket

Det er ikke bestemt i folkeskoleloven, hvordan skolebiblioteket konkret skal organiseres. I har derved stor lokal frihed til at beslutte, hvordan skolebiblioteket bedst organiseres på jeres skole. Skolebiblioteket er reguleret som en funktion, der skal varetages på skolerne, ikke et sted, og der er ikke et lovkrav om fysisk placering på skolen. Skolebiblioteket kan derfor være organiseret forskelligt på skolerne.

Vejledning om skolebiblioteket, side 6

Skolebibliotekets opgaver

Læringsvejleder

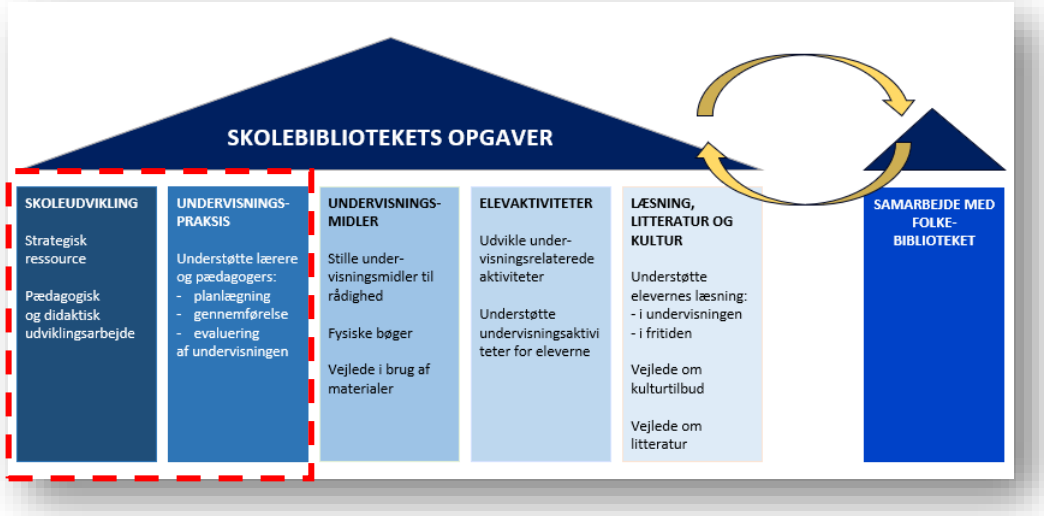
Skolebibliotekar

Skolebibliotekets rolle i fagfornyelsen

Fagfornyelsen og de nye fagplaner taler direkte ind i skolebibliotekets opgaver i forhold til:

- Skoleudvikling:
  - Hvordan kan skolebiblioteket bidrage til skolens samlede implementeringsstrategi?
  - Hvordan kan skolebibliotekaren kvalificere de lokale faglige drøftelser?

- Understøttelse af undervisningspraksis
  - Hvordan understøttes lærernes arbejde med de nye fagplaner?
  - Hvilke læremidler og undervisningsforløb bliver relevante?

Vejledning *i* og *af* praksis

JEG ER VEJLEDER *I* PRAKSIS

Når jeg:

- deltager i kollegernes undervisning og/eller stiller min egen undervisning til rådighed.

Ved at:

- udvikle og gennemføre forløb, co-teache, observere og afprøve sammen i undervisningen.

JEG ER VEJLEDER *AF* PRAKSIS

Når jeg:

- vejleder, sparrer og evaluerer sammen med kolleger og/eller ledelse om undervisning og udvikling af praksis.

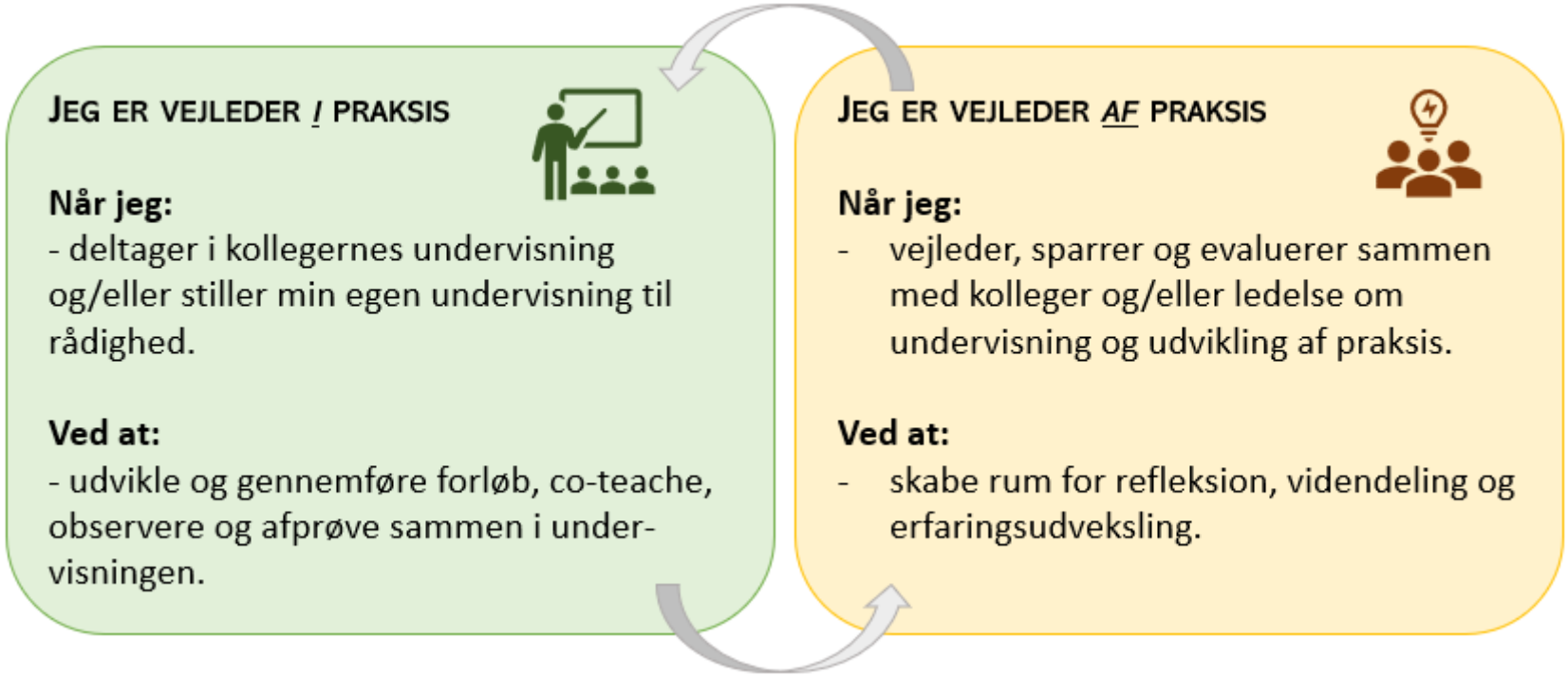
Ved at:

- skabe rum for refleksion, videndeling og erfaringsudveksling.

Drøftelse

Vend dig mod din sidemakker og drøft:

- Hvor i arbejdet med fagfornyelsen kan du skabe størst værdi: som *vejleder i praksis* eller som *vejleder af praksis*?

Fagfornyelse er mere end nye fagplaner

	Lise Tingleffs pointer	Skolebibliotekets rolle	Skolebibliotekarens opgave
1.	Skab forudsætninger for forandringer	Hvordan kan skolebiblioteket skabe gode forudsætninger for fagfornyelsen?	• Indgår i planlægning af skolens arbejde med at omsætte fagfornyelsen • Inspirerer og faciliterer faglige drøftelser • Faglig sparring i forhold til læremidler og undervisningsforløb
2.	Hav blik for helhed og del	Hvordan kan skolebiblioteket skabe sammenhæng mellem folkeskolens formål, fagplanerne og den daglige undervisning?	• Synliggør forbindelser mellem formål, fagplaner og undervisningspraksis • Bidrager med tværfaglige perspektiver • Kvalificerer valg og brug af læremidler og udvikling af undervisningsforløb
3.	Ord kommer ikke altid før handlinger	Hvordan skaber skolebiblioteket erfaringer med fagfornyelsen gennem afprøvning og refleksion?	• Medudvikler og afprøver under-visningsforløb • Vejleder i og af praksis • Understøtter refleksion og erfarings-opsamling

Skolebibliotekets rolle i fagfornyelsen

FASE	SKOLEBIBLIOTEKETS ROLLE
Forberedelse og planlægning	Sætte sig ind i intentionerne bag de nye fagplaner. Indgå i lokale drøftelser om implementering: Hvordan tilrettelægger vi på skolen en proces, hvor vi kommer omkring fagfornyelsen i alle fag?
Implementering i praksis	Understøtte fagteams med vejledning, inspiration, læremidler og planlægning af undervisningsforløb. Bidrage til at udvikle undervisningsaktiviteter med afsæt i de didaktiske pejlemærker.
Forankring og løbende understøttelse	Indsamle erfaringer, fastholde fokus på fagfornyelsen og dens intentioner

Fagfornyelsens didaktiske pejlemærker

- Faglig fordybelse
- Praktisk og virkelighedsnær
- Elevinddragelse
- Fællesskaber

Fagfornyelsen er en skoleopgave!
Der er brug for vejledere til at understøtte, at fagfornyelsen bliver til virkelighed på den enkelte skole.

Fagfornyelsen: en anledning til at gentænke læremidler

Skolebiblioteket kan kvalificere skolens arbejde med læremidler med spørgsmål som:

- Hvilke krav til læremidler stiller de nye fagplaner, som vores nuværende samling eller tilgængelige læremidler (endnu) ikke imødekommer?
- Hvordan understøtter et læremiddel bedst elevernes mulighed for at undersøge, skabe og deltage?
- Hvilke fag eller områder får særligt behov for nye ressourcer?
- Hvor ser vi ”huller” i vores nuværende samling eller tilgængelige læremidler? (hvad skal suppleres eller kasseres)
- Hvordan kan skolebiblioteket understøtte afprøvning og evaluering af nye læremidler?

Folkeskolens formål, fagfornyelse og skolebibliotek

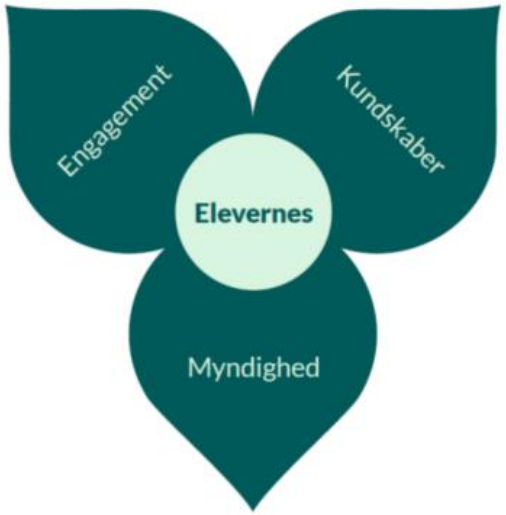
Fagfornyelsen skal være med til at skabe en undervisning, der understøtter folkeskolens formål. Hvad betyder det for skolebiblioteket?

Folkeskolelovens § 1

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

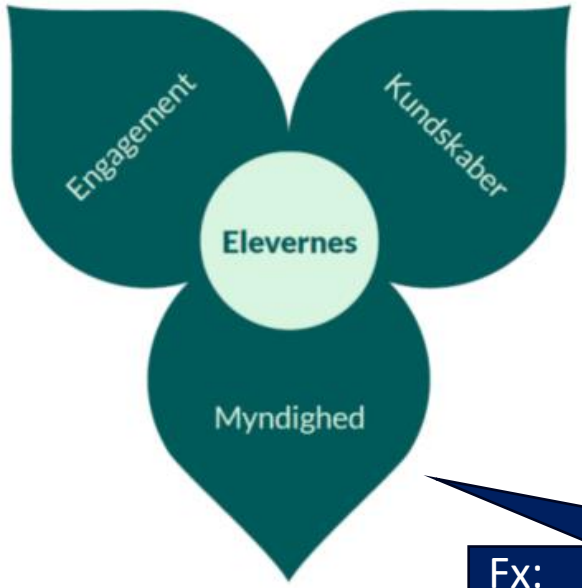
Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Den didaktisk treklang og skolebiblioteket

Fx:
- Læselyst og litteraturformidling
- Elevinddragelse
- Fællesskaber omkring læsning og læring

Fx:
- Læremidler
- Adgang til viden, litteratur og kultur
- Faglig læsning og fordybelse

Fx:
- Informationskompetence
- Kritisk tænkning
- Demokratisk deltagelse og stillingtagen

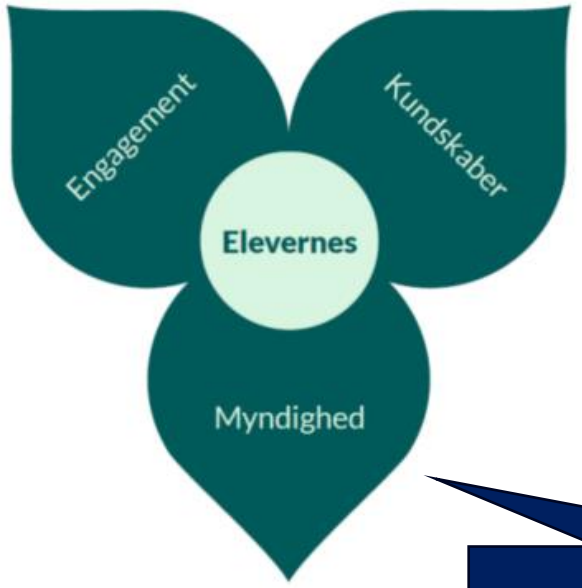
Er der dele af treklangen, som skolebibliotekets nuværende praksis understøtter stærkere end andre?

Fagfornyelsen skal afspejles i bogsamlingen

Eleverne møder bøger, der vækker interesse, læselyst og matcher deres læsekompetencer

Eleverne møder viden, litteratur i forskellige genrer og formater og med forskellige holdninger og perspektiver

Hvilke krav stiller det til skolebibliotekarens faglighed?

Eleverne møder perspektiver, som udvider deres forståelse af verden og andre mennesker

Hvordan balancerer vi elevinteresser og dannelse?

Hvordan er balancen i dag, og hvordan burde den være?

ELEVPERSPEKTIVET:

- Elevernes ønsker
- Populære serier
- Høj efterspørgsel
- Mange udlån

DET KURATEREDE UDVALG:

- Nye perspektiver
- Nye genrer og formater
- Mindre kendte forfattere
- Mangfoldighed

HVAD PÅVIRKER OGSÅ BOGVALGET?

- Skolebibliotekarens uddannelse og faglighed
- Kollegers anbefalinger og ønsker
- Forlag
- Sociale medier og bogbloggere
- Økonomi og budget

En bogsamling med dannelsespotentiale

Skolebibliotekarens faglighed handler ikke om at vælge side, men om at skabe balance.
Skolebibliotekarens opgave er både at møde eleverne i deres interesser og at udfordre dem med litteratur, der udvider deres horisont og udvikler deres læsekompetencer.

Digte og no-veller

Ældre litte-ratur

Nye Per-spek-tiver

Andre livs-vilkår

Læng-ere for-mater

Hvordan sikrer vi, at eleverne både møder det, de søger, og det, de ikke vidste, de ledte efter?

Hvordan undgår vi et 'børnelitterært ekkokammer'?

Hvis skolebibliotekets samling primært tilbyder bøger, som eleverne allerede kender og efterspørger, er der risiko for, at nye perspektiver, genrer og læseoplevelser får mindre plads.

Hvilke bøger og perspektiver kræver aktiv formidling hos os?

Er vores vigtigste opgave at følge elevernes interesser eller udvide deres horisont?

Hvis en elev kun læste fra vores samling – hvor bred eller snæver ville elevens litterære verden så være?

Skolebiblioteket i fagplanen for dansk

Indholdsområde: *Læsning og læsekultur* (Fagplan for dansk, 2. udkast)

Finde tekster

Trinforløb 1.-3. klasse:

Undervisningen omfatter

- fællesskab om læsning i klassen, herunder gode læseoplevelser i vedkommende tekster med henblik på udvikling af forestillingsevne og sprogforståelse, medbestemmelse i valg af tekster, brug af hinanden og skolebiblioteket for at finde tekster

Kilde til inspiration

Trinforløb 4.-6. klasse:

Undervisningen omfatter

- fællesskab om læsning og læseoplevelser i klassen, stedets betydning for læseoplevelsen, fordybelse i en mangfoldighed af tekster som afsæt for samtale og refleksion og fortrolighed med skolebiblioteket som kilde til inspiration

Udvikle læseridentitet

Trinforløb 7.-9. klasse:

Undervisningen omfatter

- læsefællesskaber og smag for at være læser, herunder fordybelse i tekster og deling af læseoplevelser med inspiration fra andre i klassen, steder, medier og anmeldelser og skolebiblioteket

Skolebibliotekarens grundfaglighed

Fagfornyelsen kalder på begge sider af professionen:

- **læringsvejlederens udviklings- og vejledningskompetencer**
- **skolebibliotekarens biblioteksfaglige og didaktiske kernekompetencer**

Det er netop i samspillet mellem de to, at skolebiblioteket kan få en stærk rolle i implementeringen og omsætningen af de nye fagplaner.

Spørgsmål eller kommentarer?

BØRN OG UNGE, AARHUS KOMMUNE
PÆDAGOGIK, UNDERVISNING OG FRITID

Janne Møller Nielsen
Mail: jani@aarhus.dk
Telefon: 41 89 09 44

Tak for opmærksomheden og fortsat god konference!